

Викривач корупції чи звичайний заявник: розвінчуємо міфи та роз'яснюємо права працівників

Сектор з питань запобігання та виявлення корупції Головного управління Держпродспоживслужби в Херсонській області

Розбудова доброчесної державної служби та формування культури «нульової толерантності» до корупції є ключовими пріоритетами діяльності Головного управління Держпродспоживслужби в Херсонській області. Нещодавно Сектором з питань запобігання та виявлення корупції було проведено комплексне онлайн-тестування працівників управління та підпорядкованих установ, у якому взяли участь 36 співробітників.

Підсумки антикорупційного зрізу знань:

Тестування зафіксувало винятково високу готовність колективу до протидії правопорушенням: **100% опитаних** чітко знають правильний алгоритм дій у разі пропозиції хабаря. Проте аналіз відповідей виявив і серйозну системну прогалину: **понад 61% працівників помилково змішують поняття «викривач» та «заявник»**, вважаючи викривача звичайним заявником. Сектор антикорупційного комплаєнсу надає детальні роз'яснення, чому ця різниця є критично важливою для вашої правової безпеки.

Хто такий викривач корупції?

Відповідно до статті 1 Закону України «Про запобігання корупції», статус **викривача** надається далеко не автоматично за будь-яке звернення. Особа визнається викривачем лише за умови одночасного виконання трьох законодавчих критеріїв:

- Предмет повідомлення:** інформація повинна містити конкретні факти про можливі корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Абстрактні заяви на кшталт «*усі навколо беруть хабарі*» або «*в установі панує корупція*» не розглядаються як повідомлення викривача.
- Джерело інформації:** відомості стали відомі особі виключно у зв'язку з її **трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням служби чи навчанням**. Це ключова ознака: викривач дізнається про злочин зсередини організації, де він працює, надає послуги чи навчається.
- Добросовісність (внутрішнє переконання):** особа повинна мати щире переконання в тому, що її інформація є достовірною. Навіть якщо згодом у ході розслідування факт корупції не підтвердиться, працівник **не втрачає** статус викривача та державний захист, якщо діяв добросовісно.

Хто такий заявник?

Заявник — це особа, яка звертається до державних органів із заявою або скаргою про порушення законодавства чи особистих прав, але інформація про це стала їй відома **поза межами** професійної чи трудової діяльності. Наприклад, якщо державний інспектор на робочому місці виявив корупційну схему свого колеги — він є **викривачем**. Якщо ж цей самий інспектор у вихідний день звернувся до поліції,

тому що в місцевому ЖЕКу чи лікарні в нього вимагали кошти за довідку — у цих відносинах він є **заявником**.

Важливо: Розгляд звернення заявника регулюється Законом України «Про звернення громадян», тоді як повідомлення викривача підлягає розширеному розгляду за спеціальними процедурами антикорупційного законодавства та забезпечується потужним захисним імунітетом держави.

Порівняльна характеристика статусів

Для наочності та правильної самоперевірки Сектор підготував детальне порівняння правових статусів:

Критерій порівняння	 Викривач корупції	 Заявник правопорушення
Область отримання інформації	Внутрішня сфера: безпосередньо пов'язана з роботою, службою, контрактом чи навчанням.	Зовнішня сфера: повсякденне життя, побут, особисті цивільні відносини.
Захист трудових прав та «імунітет»	Максимальний: абсолютна заборона звільнення, переведення, зміни умов праці, позбавлення премій чи оголошення доган з боку керівництва.	Відсутній: антикорупційне законодавство не регулює трудові відносини заявника, діють лише загальні норми КЗпП.
Право на конфіденційність та анонімність	Гарантовано законом: заборонено розголошувати будь-які дані викривача. Повідомлення можна подавати повністю анонімно.	Загальний порядок: анонімні звернення за ЗУ «Про звернення громадян» розгляду не підлягають.
Захист близьких осіб	Поширюється: гарантії захисту від тиску автоматично отримують близькі особи викривача.	Не поширюється: правовий захист надається виключно безпосередньому заявнику.
Право на матеріальну винагороду	До 10% від суми корупційного злочину (якщо шкода державі перевищує встановлені судом значні розміри).	Законодавством не передбачено жодних грошових винагород.

Судова практика Верховного Суду: захист від прихованого тиску

Судова практика Верховного Суду України є абсолютно чіткою та послідовною: з моменту подання повідомлення працівник перебуває під посиленним юридичним захистом. Суди захищають викривачів не лише від прямих звільнень, а й від так званого **прихованого тиску**.

До прихованого тиску суди відносять формально законні дії керівництва, які вчиняються вибірково після подання повідомлення: раптові кадрові переведення на іншу територію обслуговування, штучне скорочення штату чи посади викривача, позбавлення щомісячних премій або вибіркоче притягнення до дисциплінарної відповідальності за дрібні проступки. У таких спорах **обов'язок доведення правомірності своїх дій повністю покладається на роботодавця** — саме керівництво установи в

суді повинно довести, що кадрове рішення мало реальні об'єктивні підстави та жодним чином не пов'язане з виконанням працівником його антикорупційного обов'язку.

ВНУТРІШНІ ТА ЗОВНІШНІ КАНАЛИ ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО КОРУПЦІЮ

Якщо у вас є обґрунтоване переконання щодо наявності конкретних фактів корупційних проявів у Головному управлінні або підпорядкованих установах, ви можете скористатися захищеними каналами зв'язку:

 Особисто/Поштою: 73025, м. Херсон, вул. Старообрядницька, 34 (з позначкою «Конфіденційно. Сектор з питань запобігання корупції»).

 Скринька для повідомлень: розміщена у фойє адміністративної будівлі за адресою: м. Херсон, вул. Старообрядницька, 34.

 Електронна пошта Сектору: sector_antikor@dpss-ks.gov.ua

 Лінія для консультацій: +38 (099) 741-54-88

 Вебформа Головного управління: dpss-ks.gov.ua/povidomlenya-pro-korupciyu

 Безпечний державний портал НАЗК: whistleblowers.nazk.gov.ua

Головне управління Держпродспоживслужби в Херсонській області
Сектор з питань запобігання та виявлення корупції
Херсон
2026